

Historie aplikace metod přepočtu hlasů na mandáty podle vývoje volební legislativy pro volby do zastupitelstev obcí

Od prvních komunálních voleb v roce 1990 se k převedení výsledků hlasování na mandáty při volbách do obecních zastupitelstev používá d'Hondtova metoda. První zákon, který upravoval pravidla pro zjišťování výsledků voleb do obecních zastupitelstev, nabyt platnosti 5. září 1990 a byl to zákon č. 368/1990 Sb. Tento zákon stanovil, že počty hlasů pro strany se v rámci d'Hondtovy metody budou postupně dělit řadou celých lichých čísel (1, 3, 5, 7 atd.), nestanovoval žádné kvórum omezující vstup stran do skrutinia. Pořadí kandidátů pro přidělení mandátu na kandidátních listinách bylo určováno podle počtu získaných hlasů (při přidělování mandátů nebyl brán, mimo případy shodného počtu hlasů, ohled na pořadí kandidáta na kandidátní listině).

Změnu tohoto systému přinesl zákon č. 152/1994 Sb., který začal platit od 20. července 1994. Pro přidělení mandátu kandidátovi již bylo rozhodující jeho umístění na kandidátní listině a k přednostnímu přidělení mandátu docházelo v případě, pokud kandidát získal nejméně o 10 % hlasů více, než byl průměr hlasů na jednoho kandidáta této strany.

Výraznější změnu pro přepočet výsledků hlasování na mandáty v komunálních volbách přinesl až zákon č. 491/2001 Sb., který začal platit od 31. prosince 2001. Změna spočívala v tom, že se pro přepočítávání d'Hondtovou metodou začala používat řada po sobě jdoucích přirozených čísel (1, 2, 3, 4, 5 atd.). Pro postup do skrutinia bylo pro všechny strany stanoveno kvórum ve výši minimálně 5 % získaných hlasů z celkového počtu hlasů vyděleného počtem volených zastupitelů a vynásobeného počtem kandidátů kandidujících za danou stranu, maximálně však počtem rovným počtu volených zastupitelů.

Ve všech komunálních volbách je území obce nebo její části vždy nejméně jedním volebním obvodem, vytvořeno jich může být více. Počet mandátů v zastupitelstvu je stanoven v závislosti na počtu obyvatel obce.

Podrobný popis postupu při rozdělování mandátů ve volbách do zastupitelstev obcí a městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hl. m. Prahy (dále jen „zastupitelstvo obce“ nebo „obec“)

Pokud bylo území obce, jehož zastupitelstvo se volí, rozděleno pro volby na více volebních obvodů, platí dále uvedený postup pro každý volební obvod samostatně, není-li uvedeno jinak.

1. Ze zápisů o průběhu a výsledku hlasování ze všech volebních okrsků obce (volebního obvodu) se zjistí celkový počet platných hlasů pro jednotlivé kandidátní listiny a jejich kandidáty.
2. Zjistí se celkový počet platných hlasů pro všechny kandidátní listiny v obci (volebním obvodu).

Příklad:

V obci se volí 7 členů zastupitelstva, pro volby nebylo vytvořeno více volebních obvodů. Byly zaregistrovány kandidátní listiny 4 volebních stran – kandidátní listina A s 9 kandidáty, kandidátní listina B s 5 kandidáty a 2 kandidátní listiny jednotlivých nezávislých kandidátů (C, D). Kandidát č. 3 volební strany B odstoupil.

Volební strana 1: A		Volební strana 2: B		Volební strana 3: NK C		Volební strana 3: NK D	
Kandidát č. 1	80	Kandidát č. 1	10	Kandidát č. 1	150	Kandidát č. 1	8
Kandidát č. 2	90	Kandidát č. 2	72				
Kandidát č. 3	95	Kandidát č. 3	N				
Kandidát č. 4	100	Kandidát č. 4	150				
Kandidát č. 5	60	Kandidát č. 5	70				
Kandidát č. 6	125						
Kandidát č. 7	110						
Kandidát č. 8	80						
Kandidát č. 9	140						
Počet hlasů	880		302		150		8

Počet hlasů celkem: 880 + 302 + 150 + 8 = 1 340

3. Pokud bylo pro volbu zastupitelstva obce podáno více kandidátních listin než jedna, vypočítá se pro každou kandidátní listinu samostatně číselná hodnota (tzv. "přepočtený základ") pro zjištění, zda kandidátní listina splnila předepsané kvórum pro vstup do skrutinia tak, že se:
 - počet platných hlasů v obci (volebním obvodu) celkem dělí počtem volených členů zastupitelstva
 - tento podíl se vynásobí počtem kandidátů dané kandidátní listiny, maximálně však počtem rovným počtu volených členů zastupitelstva v případě, že na kandidátní listině byl uveden zvýšený počet kandidátů o 1/3 (do tohoto počtu kandidátů se nezapočítávají kandidáti odvolaní nebo ti, kteří odstoupili).
4. Počet platných hlasů pro kandidátní listinu se dělí jejím přepočteným základem a zjistí se, které kandidátní listiny dosáhly alespoň 5 % podílu získaných hlasů na přepočteném základu, tj. dosáhly kvóra pro vstup do skrutinia.
5. Ke kandidátním listinám, které kvóra nedosáhly a k hlasům pro ně odevzdaným se nadále nepřihlíží.

Příklad:

Volební strana	Počet hlasů	Počet kandidátů	Výpočet základu	Přepočtený základ	Výpočet poměru hlasů k základu	Poměr hlasů k základu v %
A	880	9	$1\ 340/7*7$	1 340,0	$880/1\ 340$	65,67%
B	302	4	$1\ 340/7*4$	765,7	$302/765,7$	39,44%
C	150	1	$1\ 340/7*1$	191,4	$150/191,4$	78,37 %
D	8	1	$1\ 340/7*1$	191,4	$8/191,4$	4,18 %

Volební strana D nevstupuje do skrutinia.

6. Pokud by podle dosavadních výpočtů nepostoupily do skrutinia alespoň dvě kandidátní listiny, sníží se kvórum o 1 % a opakuje se postup podle bodů 4 a 5, dokud není splněna podmínka postupu alespoň dvou kandidátních listin do skrutinia.
7. Je-li splněna podmínka účasti alespoň dvou kandidátních listin ve skrutiniu, zjistí se, zda je na nich uvedeno tolik kandidátů (bez odvolaných a těch, kteří odstoupili), že bude obsazena alespoň nadpoloviční většina mandátů v obci (ve volebním obvodu) a zda bude zvoleno alespoň 5 členů zastupitelstva obce (zde již nikoliv v rámci volebního obvodu, ale v rámci celé obce).
8. Pokud by nebyl zvolen dostatečný počet členů zastupitelstva, sníží se kvórum o další 1 % a opakuje se postup podle předchozího bodu 7, dokud není splněna i tato podmínka.
9. Pokud byla pro volbu zastupitelstva obce podána pouze jedna kandidátní listina, postup podle bodů 3 až 8 se neuplatní.
10. Počet platných hlasů pro každou kandidátní listinu, která vstoupila do skrutinia, se dělí postupně čísly 1, 2, 3, 4 a dále vždy číslem o 1 vyšším tak, aby se vypočítalo tolik podílů, kolik kandidátů této strany je uvedeno na kandidátní listině (odvolaní kandidáti a kandidáti, kteří odstoupili, se nepočítají).

Příklad:

Přirozená čísla (dělitel)	Volební strana A		Volební strana B		Volební strana C	
	hlasy	podíl	hlasy	podíl	hlasy	podíl
1	880	880,0000	302	302,0000	150	150,0000
2	880	440,0000	302	151,0000		
3	880	293,3333	302	100,6667		
4	880	220,0000	302	75,5000		
5	880	176,0000				
6	880	146,6667				
7	880	125,7143				
8	880	110,0000				
9	880	97,7778				

11. Všechny podíly vypočtené podle předchozího bodu se seřadí sestupně podle velikosti a uvede se seznam tolika nejvyšších podílů, kolik mandátů se v obci (volebním obvodu) rozděluje – tj., kolik členů zastupitelstva se volí.
12. Za každý podíl obsažený v tomto seznamu obdrží kandidátní listina jeden mandát. Pokud by byly 2 nebo více podílů stejných, rozhodne o jejich pořadí větší počet platných hlasů pro kandidátní listinu, v případě shody i těchto počtů rozhodne los.

Příklad:

Volený počet zastupitelů	Podíl	Strana
1.	880,0000	A
2.	440,0000	A
3.	302,0000	B
4.	293,3333	A
5.	220,0000	A
6.	176,0000	A
7.	151,0000	B
	150,0000	C
	146,6667	A
	125,7143	A
	100,6667	B
	75,5000	B

VS A	získává 5 mandátů
VS B	získává 2 mandáty
VS C	získává 0 mandátů

13. Mandáty přidělené kandidátní listině se přikáží jednotlivým kandidátům následovně:
- pokud je jich na kandidátní listině více než jeden, vypočítá se průměrný počet hlasů pro jednoho kandidáta (nepočítají se odvolaní kandidáti a kandidáti, kteří odstoupili),
 - vypočtený průměr se nezaokrouhluje a hodnota celé části se zvýší o 10 % (přičte se 1/10 celé části průměru),
 - hodnota průměru zvýšená o 10 % se uvede jako hranice, ke které se porovnávají počty hlasů pro jednotlivé kandidáty,
 - kandidát, který počtem hlasů této hranice dosáhne, se pro přikázání mandátu posune na první místo pořadí,
 - je-li takových kandidátů více, seřadí se sestupně podle počtu získaných hlasů, jsou-li počty hlasů shodné, rozhodne o pořadí přikázání mandátu původní pořadí kandidáta na hlasovacím lístku,
 - pokud žádný z kandidátů hranice nedosáhne, mandáty se kandidátům přikáží v pořadí, v jakém jsou uvedeni na hlasovacím lístku.

Příklad:

Volební strana A	$880 / 9 = 97,7777$		
	Celé číslo bez zaokrouhlení:	97	
	10 % :	10	Hranice pro posun: $97 + 9,7 = 106,7$
	Kandidáti, kteří mají 107 a více hlasů, postupují do čela KL.		
Volební strana B	$302 / 4 = 75,5$		
	Celé číslo bez zaokrouhlení:	75	
	10 % :	8	Hranice pro posun: $75 + 7,5 = 82,5$
	Kandidáti, kteří mají 83 a více hlasů, postupují do čela KL.		

Zvolení kandidáti

Volební strana	Mandát	Pořadí kandidáta	Počet hlasů	
A	1.	Kandidát č.9	140	dosažení hranice
	2.	Kandidát č.6	125	dosažení hranice
	3.	Kandidát č.7	110	dosažení hranice
	4.	Kandidát č.1	80	pořadí na kandidátní listině
	5.	Kandidát č.2	90	pořadí na kandidátní listině
B	1.	Kandidát č.4	150	dosažení hranice
	2.	Kandidát č.1	10	pořadí na kandidátní listině

14. Kandidáti, kteří neobdrželi mandát, se stávají náhradníky, přičemž jejich pořadí se stanoví podle stejných pravidel jako při přikázání mandátu. Nežískala-li kandidátní listina žádný mandát, její kandidáti se náhradníky nestávají.

Náhradníci

Volební strana		Pořadí kandidáta	Volební strana		Pořadí kandidáta
A	1.	Kandidát č.3	B	1.	Kandidát č.2
	2.	Kandidát č.4		3.	Kandidát č.5
	3.	Kandidát č.5			
	4.	Kandidát č.8			